

Межрегиональная общественная организация
Информационно-образовательная
Сеть коренных народов «Лыьоравэтльан»

Mehen oiktuziden ühthine deklaracii

*Om todištadud i ezitadud
Päassamblejan rezolucijal 217 A (III) 10. tal'vkud v.
1948*

Москва
Издательство «Права человека»
2009

Издано при финансовой поддержке
Управления Верховного комиссара ООН по правам человека

Издание является некоммерческим и распространяется бесплатно

Художник
Данильченко Д.

Mehen oiktuziden ühthine deklaracii. Перевод с русского. – М.: Права человека, 2009. 12 с.

© МОО «Льюрэвэтльан», 2009
© Жукова Ольга Юрьевна, перевод, 2009
© Издательство «Права человека», художественное оформление, 2009

Preambul

Ottes homaitusehe, miše mez’kundan kaikiden ühtnikoiden arvokahuden i ühthižiden oiktuziden tundustamine oma valdan, oiktuziden, mirun alandusen; i

ottes homaitusehe, miše hondostamine i kacmatomuz’ mehen oiktuzihe tob varvaroiden tegoid, kudambad käregoitas mez’kundan mel’tundod, i mehiden suren tahton i takaindan om mugoman mirun tegend, kudambas mehil linneb sanavald, kacmusiden vald, ei linne varaidust i mairišt; i

ottes homaitusehe, miše tarbiž mehiden oiktuded kaita zakonan valdal, sen täht, miše mehele ei pidaiži lopuks libuda tiranijan i ahthištusen vasthapäi; i

ottes homaitusehe, miše tarbiž abutada sebrmeližiden kosketusiden kehitoitusele rahvahiden keskes; i

ottes homaitusehe, miše Ühthižrahvahiže mülüjad rahvahad vahvištoitiba käskkirjas ičeze uskondan mehiden päoiktuzihe, mehen personan arvokahudehe i mužikoiden da naižiden tazooiktudehe i pätiba abutada socialižele progressale i elon oloiden paremboitusese oldes surembas valdas; i

ottes homaitusehe, miše valdkundad-ühtnikad toivotiba abutada ühtes Ühthižrahvazkundanke ühthižes arvostandas i mehen oiktuziden i pävaldoiden kaičendas, tegendas; i

ottes homaitusehe, miše neniden oiktuziden ühthine el'genduz om lujas tärged niid täudes pidämižes,

Sur' Assamblei,

ezitab necen mehen oiktuziden ühthižen deklaracijan kut tegend, kaikile rahvahile i valdkundoile, miše kaikutte mez' i kaikutte üht-hižkundan azjmehiš, kaiken pidädes meles necen deklaracijan, abutaižiba tedotelendal i opendusel arvostada nenid oiktuzid i valdoid i tegižiba rahvahaližil i keskrahvahaližil progressivižil tegoil ühthišt i efektivišt arvostust i pidäižiba kut Ühthižrahvazkundan valdoiden-ühtnikoiden, muga i toižiden tahoiden rahvahiden keskes, kudambad oma niiden jurisdikcijan al.

1. kirjutez

Kaik mehed sünduba joudajin i kohtaižin, ühtejiččin ičeze arvokahudes i oiktusiš. Heile om anttud mel' i huiktusentund i heile tariž kožuda toine toiženke kut vel'l'kundad.

2. kirjutez

Tariž, miše jogahižel mehel oližiba kaik oiktuded i valdad, miččed oma nimitadud neciš deklaracijas, kacmata sihe mitte om mehen rass, hibjan muju, pol', kel', uskond, miččed oma politižed vai toižed kacmused, mitte om rahvahuz' vai socialine sündund, mitte om elomišton, soslovijan vai toižed olod.

Paiči sidä, ei sa tehta nimittuš erod man vai sijan politižen, oiktuden vai rahvazkeskeižen statusan pohjal, kuna mez' mülüb, ripmata sišpäi om-ik nece sija ripmatoi, pidetas-ik hol't siš, ei ičenaine vai se kut-se toižin om vähetud ičenaižudes.

3. kirjutez

Jogahižel mehel om oiktuz' eloho, valdaha i personalizehe koskmatomudehe.

4. kirjutez

Nikeda ei sa pidäda orjan vai valdmatomas olos, orjanpidänd i orjanmünd om kel'tüd kaikiš formiš.

5. kirjutez

Nikeda ei sa kovasüdaimelišesti mokita, kovin ustavzoitta, tehta mugomid tegoid, kudambad alenzoitaižiba hänen arvokahuden.

6. kirjutez

Jogahižel mehel om kaikjal oiktuz' sihe, miše händast pidäižihe personan arvostuses.

7. kirjutez

Kaik mehed oma ühtenarvoižed zakonan edes i heil om oiktuz' eroita zakonan kaičendaha. Kaikil mehil om oiktuz' ühtejiččehe kaičendaha miččen taht diskriminacijaspäi, kudamb keskustab necile Deklaracijale, miččen taht rehkandaspäi diskriminacijaha.

8. kirjutez

Jogahižel mehel om oiktuz' efektivižehe hüvästamižehe händast oiktuziž kompetentižiden rahvahaližiden sudiden pätusel siloi,

konz hänen konstitucijal vai zakonal anttud päoiktuded om keskustadud.

9. kirjutez

Nikeda ei sa melenvaldal türmata, pidätada vai küksta, ajada manpagoho.

10. kirjutez

Jogahižel mehel, miše märita ičeze oiktuzid i velguzid i sada todištust ezitadud hänele kriminaližes värituses, om oiktuz' hänen azjan tarkištelandaha täuden ühtenarvokahuden pohjal ripmatomal objektivižel sudal avoin, pidädes oiktuden küzuid.

11. kirjutez

1. Pahas tegos väritud mehel om oiktuz' lugetas värutomaks sihesai, kuni hänen vär ei linne tedištadud zakonan jäl'gendusel avoin sudan tarkištelusel, konz hänel oma kaik voimused kaičendan täht.

2. Nikeda ei sa sudida pahas tegos, tehtud vai tehmatomudes, kudamb ei olend pahan tegon rahvahaližiden zakonoiden mödhe vai rahvazkeskeižen oiktuden mödhe. Mugažo ei voi olda ustavzoi-tand kovemb, mi se, kudamb voiži olda sen aigan, konz oli tehtud paha tego.

12. kirjutez

Ei sa melenvaldal ličtas nikenen personaližehe eloho i kanzan eloho, hänen kodí, počtoigendused i hänen arvostuz oma koskma-

tomad. Jogahižel om oiktuz' zakonan kaičendaha mugoižes ličendaspäi i kosketandaspäi.

13. kirjutez

1. Jogahižel mehel om oiktuz' sirdeltas joudajas i valita ičeze eländsija kaikuččen valdkundan südäimes.

2. Jogahižel om oiktuz' lähtta maspäi, mugažo ičeze maspäi, i pörttas ičeze maha.

14. kirjutez

1. Jogahižel mehel om oiktuz' ectä kaičuzsija mokičijoišpäi toižiš maiš i olda sigä.

2. Necil oiktudel ei voi olda väged, konz küzünd om todeks ei poližižes pahas tegos vai Ühthižrahvazkundan pätegendoid i principoid vastkaroičijas tegos.

15. kirjutez

1. Jogahižel mehel om oiktuz' rahvahudehe, olda valdkundan rahvahanikan.

2. Nikenel ei sa melenvaldal anastada rahvahut vai oiktut vajeh-tada rahvahut.

16. kirjutez

1. Täuz'igäižil mužikoil i naižil om oiktuz' naida, mända mehele i tehta kanz kacmata rassan, rahvahuden vai uskondan eroihe. Heil

oma ühtejiččed oiktuded naindaha i mehele mänendaha, olendaha i erigandusen jäl'ghe.

2. Naida i mända mehele voib vaiše molembiden poliden täudenke i joudajanke tahtonke.

3. Kanz om ühthižkundan londuseline augonpanii jouk i sil om oiktuz' ühthižkundan i valdkundan kaičendaha.

17. kirjutez

1. Jogahižel mehel om oiktuz' pidäda elomišton üks'näze vai toižidenke.

2. Nikenel ei sa melenvaldal anastada hänen elomištod.

18. kirjutez

Jogahižel mehel om meletusen, mel'tundon i uskondan vald, neche oiktudehe mülüb vald uskondan vai kacmusiden vajehtamižehe, mugažo vald uskondan vai kacmusiden pidämaha üks'näze i mugažo ühtes toižidenke, kaikiden nähtes vai üks'näze opendamal, uskondradol, uskondan i ritualižiš tegoiš.

19. kirjutez

Jogahižel mehel om oiktuz' kacmusiden valdha i niiden ezitamizehe, neche mülüb oiktuz' telustamata pidäda ičeze mel'pidod, mugažo oiktuz' ripumata valdkundan rounoišpäi ectä, sada i leviatada tedoid i meletusid kaikiden maneroiden abul.

20. kirjutez

1. Jogahižel om oiktuz' kožmuseližiden suimiden i ühtenzoituseden kogomuzvaldaha.

2. Nikeda ei sa käshta ühtneda miččehe-ni ühtenzoitusehe.

21. kirjutez

1. Jogahižel mehel om oiktuz' ühtneda ičeze man ohjandamižehe kohtha vai valitud ezitajiden kal't.

2. Jogahižel om oiktuz' püzuda ičeze man valdkundaližehe radole.

3. Rahvahan taht om valdkundmehišton alandusen; nece taht tarbiž ezitada aigkeskustoin tehtud oiktoiš, ei värenzoitusiš valičusiš, kudambiš kaikil om ühthine i ühtejitte änenoihtuz' peitänestamižen abul vai toižiden änestamižvaldan pidijoiden maneroiden abul.

22. kirjutez

Jogahižel mehel, kut ühthižkundan ühtnikal, om oiktuz' socialižehe holištotoho, mugažo oiktuz' rahvahaližen tegoiden i keskrahvahaližen ühthižradon kal't, ottes homaitusehe kaikuččen valdkundan järgenduz i varad, antta hänen mez'arvokahudele i personan joudajale kehititusele tarbhaižid ekonomižid, socialižid i kul'turižid oiktuzid.

23. kirjutez

1. Jogahižel om oiktuz' radoho, radsijan joudajaha valičusehe, oiktoihe melevuzihe radon oloihe, mugažo kaičendaha radotomudespäi.

2. Jogahižel mehel om oiktuz' miččeta-ni alenzoitusesta sada ühtejiččen paukan ühtejiččes rados.

3. Jogahižel radajal mehel om oiktuz' oiktaha i täudubaha paukaha, kudamb andab hänele i hänen kanzale mehen arvoižen olen- dan i kudamban, ku tarbiž, täutaba toižed socialižen holišton manerad.

4. Jogahižel mehel om oiktuz' tehta eloradoližid ühtištusid i mü- lüda niihe ičeze azjoid polestamha.

24. kirjutez

Jogahižel mehel om oiktuz' lebuha i joudajaha aigaha, radpäivän melevaha röunatushe i makstud märaigaližehe lebupästusehe.

25. kirjutez

1. Jogahižel mehel om oiktuz' elon korktusehe, kudambaha mü- lüb sönd, sobad, kodi, tervhuz'holitand i pidab socialine holutuz, mitte tariž hänen i hänen kanzan tervhuden i hüvinvoindan täht. Joga- hižel om oiktuz' holištoho mugomas azjas kut radotomuz', läžund, invalidan olend, lesken olend, vanhuden tulend vai toižiš hänen tahtospäi ripumatomiš radvoindan, elovaroiden kadotusen azjoiš.

2. Mamoil i lapsil om oiktuz' erasehe holištoho i abuhu. Kaikil lap- sil, oma-ik hö sündnuded naidud kanzas vai ei, oma ühtejiččed so- cialižed holutuzoiktuded.

26. kirjutez

1. Jogahižel mehel om oiktuz' sada opendust. Opendusele, kaiken- se augotižopendusele i keskopendusele tarbiž olda maksutoman. Augotižopendusele tarbiž olda tarbhaižen. Tehnižele i tedomah-

toižele opendusele tarbiž olda kaikile kožujan, üläopendusele tar- biž olda ühtejiččin avoin kaikile heiden mahtoiden mödhe.

2. Opendusele tarbiž olda oigetud mehen personaližuden kehi- toitamižehe, mugažo mehen oiktuziden i pävaldoiden arvostandan vahvištamižehe. Opendusele tarbiž abutada kesknäižele el'gen- dusele, tirpandamižele i sebrastusele kaikiden rahvahiden, rass- i uskondgruppiden keskes, mugažo abutada Ühthižrahvazkundan kožmusen pidändan tegoiš.

3. Vanhembil om ezmäisijaine oiktuz' valita ičeze lapsile opendu- sen ladud.

27. kirjutez

1. Jogahižel mehel om oiktuz' joudajas ühtneda ühthižkundan kul'turižehe eloho, sada ihastust taidehes, mugažo ühtneda tedop- rogressaha i kävutada sen satusid.

2. Jogahižel mehel om oiktuz' hänen moraližiden azjoiden i mate- rialižiden satusiden kaičendaha, kudambad oma hänen tedo-, lite- ratur- vai taidehtöiden satusen i hän om niiden tegii.

28. kirjutez

Jogahižel mehel om oiktuz' mugoižehe socialižehe i rahvazkes- keižehe järgendusehe, konz neciš deklaracijas ezitadud oiktuded i valdad voiba täudes todenzoittas.

29. kirjutez

1. Jogahižel mehel om velguzid ühthižkundan edes, vaiše siš voib olda hänen personan joudai i täuz' kehitoituz.

2. Kävutades ičeze oiktuzid i valdoid jogahižel mehel voiba olda vaiše mugomad rõunatused, kudambad oma vahvištadud zakonan mödhe, miše tundustada i arvostada toižiden oiktuded i valdad, mu-gažo moralin, kundaližen järgendusen i üleizen hüvinvoindan de-mokratižes ühthižkundas.

3. Nenid oiktuzid i valdoid nikonz ei sa kävutada Ühthižrahvaz-kundan pätegendoiden i principoiden vastkaroites.

30. kirjutez

Nimidä neciš deklaracijas ei sa el'geta muga, miše mitte-ni vald-kund, mehiden grupp vai üks' mez' voib oiktuziden pohjal tehta mugomid tegoid, kudambad om oigetud heitmaha ezitadud neciš deklaracijas oiktuzid i valdoid.